

Federatie

Algemeen Bestuur

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
 Aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
 Drs. H. Zijlstra
 Postbus 16375
 2500 BJ Den Haag

Onderwerp : Voorgenomen maatregel langstudeerders en bètatechnische opleidingen
 Kenmerk : 3TU-10-65/MBS
 Datum : 18 november 2010

Hooggeachte heer Zijlstra,

De technische sector in Nederland kampt met een structureel tekort aan gekwalificeerd personeel. De laatste jaren lijkt dat structurele tekort in Nederland gestaag af te nemen als het gaat om hoger opgeleide bètatechnici. Dit dankzij alle inspanningen van bijvoorbeeld het ministerie van OCW; het meest nadrukkelijk tot uiting komend in het werk van het Platform Bèta Techniek. Het heeft zich overigens nog niet vertaald in een acceptabele totaalscore op de OECD parameter voor afgestudeerde bèta's per 1000 werkenden. We zijn er dus nog lang niet. Unesco concludeert in haar recent verschenen "Engineering: issues, challenges and opportunities for development" (november 2010) dat er wereldwijd een acuut en toenemend tekort is ontstaan aan ingenieurs. Dit is een bedreiging voor de globale duurzame sociale en economische ontwikkeling. Net als het Centraal Planbureau ("The Netherlands of 2040", juni 2010), constateert UNESCO dat technologie de belangrijkste stimulerende factor is voor toekomstige economische ontwikkeling. De ondergemiddelde prestatie van Nederland als het gaat om aantallen bètatechnici is ook in het UNESCO rapport vermeld.

Technische studies zijn zwaar: ze zijn moeilijk en kennen een hoge studielast. Het 3-jarige Bachelor- en het 2-jarige Masterprogramma zitten vol met techniekonderwijs om de opleidingen inhoudelijk voldoende te laten aansluiten op de praktijk. De vaardigheden die een afgestudeerde daarnaast nodig heeft vergaart hij meestal buiten de studie door (extra) management vakken, bestuurlijke activiteiten en projecten (zoals bijvoorbeeld het werk aan de voertuigen op zonne-energie) en het anderszins ontwikkelen van (duurzaam) ondernemerschap. Of door het volgen van de zogenaamde excellentieprogramma's aan onze instellingen. Activiteiten die het kabinet juist wil stimuleren door meer ruimte te maken voor innovatie, ondernemersinitiatieven en excellentie, zoals in het regeerakkoord verwoord.

Werkgevers waarderen onze ingenieurs als zijnde van internationale topkwaliteit, juist vanwege de huidige combinatie van volwassenheid en brede academische vorming. Specifieke kenmerken van het samenspel tussen studenten, docenten, universiteiten en bedrijfsleven in de technische sector maken dat langstuderen in de markt eerder extra wordt gewaardeerd dan gestraft. Er is een cultuurverandering nodig om dit mechanisme om te buigen.

Laat helder zijn: ook wij vinden de gemiddelde studieduur van onze studenten te lang. Zowel de studenten zelf als de instellingen zijn daarvoor verantwoordelijk. Daarom hebben alle instellingen (verenigd in de VSNU en HBO Raad), net als de regeringspartijen, het rapport van de commissie Veerman omarmd. De commissie Veerman doet integrale beleidsvoorstellen om de langstudeerproblematiek in samenhang met andere knelpunten, oorzaken en gevolgen aan te pakken.

De VSNU maakt duidelijk dat meer en sneller studiesucces ook onze doelen zijn, dat tegen hogere studentenbijdragen bij te lang studeren geen principiële bezwaren bestaan en dat een middellange termijn aanpak zoals voorgesteld door de commissie Veerman serieuze en structurele opbrengsten zal verankeren in het hoger onderwijs bestel.

De Nederlandse universiteiten zijn de uitvoering al gestart voor zover zij daarvoor de wettelijke mogelijkheden hebben. De invoering van het bindend studieadvies en de harde knip zijn voorbeelden. De komende jaren worden ingrijpende maatregelen getroffen die te maken hebben met enerzijds het studiegedrag van studenten en anderzijds de studeerbaarheid en organisatie van de opleidingen. De drie technische universiteiten hebben hun krachten al enige tijd gebundeld in de 3TU.Federatie met als inzet verdere profilering om er bijvoorbeeld voor te zorgen dat dit soort maatregelen in het technisch-wetenschappelijk onderwijs daadkrachtig en zorgvuldig worden ingevoerd en niet tot negatieve effecten leiden voor onze sector.

Het kabinet presenteert nu, naast het rapport van de commissie Veerman, agenda specifieke maatregelen op zeer korte termijn om langstudeerders en instellingen financieel te korten. Hoewel bedoeld als prikkelende stimulans om sneller af te studeren, zullen deze losse maatregelen beslist niet het gewenste effect sorteren. Te snel invoeren van boetes voor langstuderen heeft perverse en negatieve effecten voor de arbeidsmarkt, voor studenten en voor instellingen, zoals door de VSNU duidelijk gemaakt. Voor de drie TU's zal het invoeren van de specifieke maatregelen een directe bezuiniging van tenminste 20 miljoen euro per jaar betekenen.

We vragen met dit schrijven uw speciale aandacht voor negatieve effecten op de instroom van bètatechnische opleidingen. De kans op een boete zal hier immers door de zwaarte van de opleidingen groter zijn dan elders. Studenten zullen risico's gaan mijden en kiezen voor als gemakkelijker te boek staande studies. Dit effect wordt versterkt door de invoering van een sociaal leenstelsel voor de masterfase, waardoor studenten van een masteropleiding bèta en techniek een twee maal zo hoge studieschuld zullen opbouwen. Te grote druk op de studieduur zal bovendien resulteren in een lagere kwaliteit van zowel opleiding als afgestudeerde. Alle inspanningen om de in- en uitstroom van technische opleidingen te bevorderen worden dan in één klap teniet gedaan.

De invoering van de voorgenomen maatregel voor langstudeerders vraagt dus om een goede inbedding om ongewenste effecten als verminderde in- en dus uitstroom, afname van de kwaliteit van de opleidingen, verslechtering van de aansluiting tussen opleiding en arbeidsmarkt en een oneerlijke bejegening van

verschillende arbeidsmarktsectoren en cohorten van studenten te voorkomen. Die inbedding is te vinden in het advies van de commissie Veerman, waar deze pleit voor differentiatie. Invoering zou hierop niet vooruit moeten lopen.

Wij vragen u om hulp in plaats van straf om een structurele gedragsverandering bij alle betrokkenen ten aanzien van langstuderende te bewerkstelligen:

- hulp door de maatregel pas in te voeren over bijvoorbeeld vier jaar, ingebed in een breder kader van beleidsmaatregelen; en wanneer de maatregel sneller ingevoerd moet worden, de grens te verruimen;
- hulp door de langstudeergrens voor technische studies te verhogen, vanwege de langere basisstudieduur en het grote belang van ingenieurs voor de arbeidsmarkt;
- hulp door ondertussen instrumenten te ontwikkelen om studenten die niet op de juiste plek zitten ook daadwerkelijk te kunnen laten bewegen.

De drie TU's zetten vanzelfsprekend een deel van de vanaf 2011 structureel voor de federatie gereserveerde middelen in voor verbetering van de rendementen, conform het 3TU Ontwikkelingsplan 2009-2012. Concrete voorstellen hiervoor zijn en worden verder uitgewerkt.

Een afschrift van dit verzoek zal worden verzonden aan de voorzitter van de Tweede Kamer.

Hoogachtend,

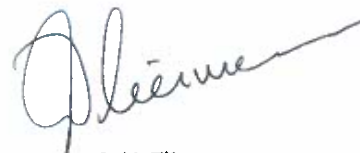
Namens het Algemeen Bestuur van de 3TU.Federatie,

D.J. van den Berg

A.J.H.M. Peels

A.H. Flierman

CC Dr. L.J. Roborgh

Drs. R. Minnée